

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування

Кафедра суспільних дисциплін

07/10-143М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до організації практичних занять та самостійної
роботи з дисципліни
«Психодіагностика»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Психологія»
спеціальності 053 «Психологія»
денної і заочної форм навчання

Рекомендовано
Радою з якості ННІЕМ
Протокол № 5 від 28.01.2026 р.

Рівне – 2026

Методичні вказівки до організації практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Психодіагностика» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Психологія» спеціальності 053 «Психологія» денної і заочної форм навчання. [Електронне видання] / Ставицький О. О., Созонюк О. С. – Рівне : НУВГП, 2026. – 48 с.

Укладачі: Ставицький О. О., доктор психологічних наук, професор кафедри суспільних дисциплін; Созонюк О. С., кандидат психологічних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін.

Схвалено на засіданні кафедри суспільних дисциплін

Протокол № 6 від 07.01.2026 р.

Відповідальний за випуск – Ставицький О. О., доктор психологічних наук, професор кафедри суспільних дисциплін; Созонюк О. С., кандидат психологічних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін.

Керівник (гарант) освітньої програми:

Шпак Світлана Григорівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін.

Попередня версія 07-03-150М <https://ep3.nuwm.edu.ua/12970/>

© О. О. Ставицький, О. С. Созонюк, 2026
© Національний університет водного господарства та природокористування, 2026

ЗМІСТ

1	Вступ	4
2	Методичні поради для роботи над дисципліною	7
3	Міждисциплінарна інтеграція	8
4	Структура та зміст освітнього компонента	8
5	Теми практичних занять	16
6	Плани практичних занять	17
7	Завдання для самостійної роботи	35
8	Методи контролю	36
9	Питання до модульного контролю	56
10	Рекомендована література	46
11	Інформаційні ресурси	49

Вступ

Одним із основних видів діяльності сучасної вітчизняної психологічної служби у системі освіти є **діагностика** - психологічне обстеження людини, груп та колективів, моніторинг змісту і умов індивідуального розвитку вихованців, учнів, студентів, визначення причин, що ускладнюють їх розвиток та навчання.

Психодіагностичний напрям передбачає діагностику особливостей розвитку дітей на певному віковому етапі, діагностику дитячого колективу (класу, групи), педагогічного колективу, особливостей внутрішньосімейних стосунків. Психодіагностика дітей зазвичай проводиться з метою раннього виявлення їх здібностей та виправлення недоліків у розвитку.

Практичний психолог у системі освіти, як фахівець з діагностики, повинен сам уміти при необхідності створювати і перевіряти, зокрема адаптувати, методики, володіти способами наукової оцінки їх валідності та надійності. Адже від нього очікується науково обґрунтована і коректна інтерпретація результатів проведених психодіагностичних обстежень, що не допускає свавілля і непослідовності в їх інтерпретації.

Мета курсу: забезпечення майбутніх психологів основами психологічних знань із психодіагностичної роботи, озброєння умінням застосовувати на практиці психодіагностичний інструментарій, використовуючи загальні теоретико-методологічні принципи психодіагностики.

Завдання курсу: ознайомити здобувачів з класифікацією методів та психометричними основами психодіагностики; проаналізувати специфіку використання тестів, стандартизованих самозвітів та проєктивних методик; розкрити особливості організації та проведення психодіагностичного обстеження, а також наукового експериментального психологічного дослідження; висвітлити специфіку психодіагностики різних сфер особистості; характеризувати використання психодіагностичного інструментарію в різних сферах соціальної практики; виробити у здобувачів ряд практичних умінь та навичок; сприяти становленню професійного мислення психолога; активізувати особистісний та творчий потенціал майбутнього фахівця; формування у майбутніх фахівців професійно-важливої системи знань, умінь і навичок, на яких ґрунтується психодіагностичний складник професійної діяльності психологів у різних галузях соціальної й психологічної практики. Знання основних закономірностей та особливостей вирішення психодіагностичних завдань практики дозволяють вирішувати різноманітні професійні завдання надання психологічної допомоги, а саме: постановки психологічного діагнозу скарги та проблеми клієнта, проведення аналізу психологічної ситуації клієнта та можливостей її врегулювання, консультування клієнта й надання йому необхідної психотерапевтичної та психокорекційної допомоги, враховуючи при цьому індивідуальні-типологічні, особистісні, гендерні та вікові особливості клієнта, його психічний стан, соціальний і психологічний статус, обставини життя й розвитку.

Вивчення навчальної дисципліни «Психодіагностика» спрямовано на

формування таких компетентностей:

Інтегральна компетентність:

Здатність вирішувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій, методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

- СК 1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.
- СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.
- СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.
- СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.
- СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.
- СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).
- СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.
- СК 10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.
- СК 11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.
- СК12. Здатність планувати, організовувати та проводити, за запитом, психологічне консультування, психокорекцію, психотерапію та психореабілітацію; оцінювати вплив проведених заходів на психологічне благополуччя різних категорій осіб, які звернулися по психологічну допомогу.
- СК13. Здатність організовувати та проводити психодіагностичні, психопрофілактичні, психокорекційні, консультативні та тренінгові заходи з метою забезпечення сприятливого соціально-психологічного клімату колективу, а також забезпечення комфортного мікросередовища для індивідуального розвитку особистості
- СК14. Здатність розробляти програми психологічного супроводу осіб, які звертаються за психологічною допомогою і створювати безпечне психологічне середовище.

Програмні результати навчання (ПР)

- ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР2. Демонструвати розуміння закономірностей та особливостей розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань

ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПР13. Емпатійно взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові особливості.

ПР15. Демонструвати відповідальне ставлення до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ПР18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

ПР20. Демонструвати професійну компетентність; вміти застосовувати сучасні підходи до вирішення професійних завдань психодіагностики, психокорекції, психологічного консультування та психологічної реабілітації різних верств населення, пов'язані із попередженням негативних впливів на психічне здоров'я особистості та забезпечувати відновлення ментального здоров'я громадян, які зазнали впливу кризових явищ і потерпіли унаслідок воєнних дій.

Очікуванні результати навчання.

В результаті засвоєння дисципліни здобувач повинен:

знати:

- ✓ історичні етапи становлення психодіагностики;
- ✓ тенденції розвитку психодіагностики у різних країнах світу;
- ✓ історичні та сучасні способи дослідження розумових здібностей;
- ✓ предмет та структуру сучасної психодіагностичної науки;
- ✓ поняття про психодіагностичний метод та підхід;
- ✓ поняття функціонального, психологічного та клініко-психологічного

діагнозів;

- ✓ основні етапи психодіагностичного процесу;
- ✓ принципи розробки та оформлення завдань методики;

- ✓ процедуру стандартизації методики та перевірки її основних психометричних параметрів;
- ✓ суть проєктивного підходу у психодіагностиці;
- ✓ можливості застосування особистісних опитувальників та способи перевірки їх достовірності.

У результаті набутих знань у процесі вивчення навчального курсу студенти повинні **вміти**:

- ✓ застосовувати одержані знання на практиці;
- ✓ розрізняти психодіагностичний інструментарій за його призначенням;
- ✓ орієнтуватися в етапах психодіагностичного процесу – чітко розуміти їх послідовність;
- ✓ виявляти похибки, які пов'язані зі збором та інтерпретацією психодіагностичних даних;
- ✓ розробляти завдання психодіагностичної методики та належним чином їх оформлювати;
- ✓ здійснювати пілотажні психодіагностичні дослідження та аналізувати первинні дані;
- ✓ використовувати способи визначення надійності методик;
- ✓ застосовувати проєктивні психодіагностичні методики;
- ✓ визначати розвиток розумових здібностей, використовуючи спеціальний психодіагностичний інструментарій;

Знання, засвоєні в межах зазначеної дисципліни, будуть використані для розширення власного та професійного світогляду.

2. Методичні поради для роботи над дисципліною

Зміст навчальної дисципліни реалізується опануванням трьох основними блоками: теоретичним, практичним та блоком завдань самостійної роботи.

Напрямами самостійної роботи з вивчення курсу є: вивчення окремих тем та питань, підготовка запланованих виступів та презентацій, підготовка до практичних занять.

Для розуміння студентами змісту курсу, системи роботи на практичних заняттях та самостійного вивчення, форм поточного й підсумкового контролю ці методичні вказівки містять програму навчальної дисципліни, теми і плани практичних занять, теми самостійної роботи та вимоги до звіту про її виконання, індивідуальні завдання, питання до модульного контролю, рекомендовану літературу, інформаційні ресурси.

Для успішної підготовки до практичного заняття розділ «Плани практичних занять» містить тему, вид практичного заняття, методи, які будуть застосовуватись в процесі проведення заняття, мотивацію навчання, мету, актуалізацію опорних знань, план, основні поняття, зміст узагальнення вивченого, завдання для підготовки до практичного заняття, контрольні запитання до теми та літературу з вказівкою сторінок вивчення відповідної теми.

З метою узагальнення вивченого, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, студентам пропонуються методичні рекомендації з опрацювання конспекту лекцій та першоджерел, рекомендованої

літератури та контрольні запитання для самоперевірки.

3. Міждисциплінарна інтеграція

1. Попередні дисципліни, необхідні для опанування курсу (пререквізити) : загальна психологія, вікова психологія, соціальна психологія, педагогіка, практикум з психології, соціологія.

2. Наступні дисципліни, в яких будуть використовуватися знання, отримані під час вивчення курсу (пореєквізити) : психотерапія, сучасні методи психології, психологія особистості, медична психологія, організація психотренінгу.

3. Внутрішньопрредметна інтеграція (між темами даної дисципліни): принцип контрастуючих пар.

4. Структура та зміст освітнього компонента

Змістовний модуль 1. Психодіагностика як наука

Тема 1. Психодіагностика як напрям діяльності психолога (2год)

Психодіагностика – теорія і практика постановки психологічного діагнозу. Термін «діагноз». Методики постановки психологічного діагнозу. Три основних підходи в психодіагностиці – каузальний, сумативний, кондиціональний.

Психодіагностичний метод. Основні особливості і(результативності) і засобу (особливостей) виконання діяльності. «Суб'єктивний» підхід – діагностика здійснюється на основі зведень, що повідомляються про себе, самоопису особливостей особистості, поведінки в тих або інших ситуаціях. «Проективний» підхід – діагностика здійснюється на основі аналізу особливостей взаємодії з зовнішньо нейтральним, як би безособовим матеріалом, що стає в силу його відомої непевності (слабоструктурованості) об'єктом проекції.

Тема 2. Стадії психодіагностичної роботи (2год)

Стадії психодіагностики. Аналіз психологічного запиту і формулювання психологічної проблеми. Вивчення ситуації клієнта. Підбір засобів діагностичної роботи. Власне психодіагностичне обстеження. Психодіагностичний висновок. Поняття «надійність» і «валідність» в психодіагностиці.

Психодіагностичне обстеження. Три основних етапи психодіагностичного обстеження: а) збір даних відповідно до завдання дослідження; б) переробка й інтерпретація отриманих даних; в) винесення рішення (діагноз і прогноз). Клінічний і статистичний шляхи переробки й інтерпретації діагностичних даних. Сполучення клінічного і статистичного підходів.

Психологічний діагноз. Предмет психологічного діагнозу. Симптоматичний, етіологічний, типологічний діагноз. Діагноз і прогноз. Розвиток теорії психологічного діагнозу.

Психодіагностичні завдання. Розрізнення ситуації клієнта і ситуації експертизи. Чотири варіанти психодіагностичних ситуацій. Добровільна участь

в обстеженні, самостійний вибір життєвої поведінки. Примусова участь, самостійний вибір поведінки. Примусова участь, нав'язаний вибір поведінки, масове примусове обстеження. Добровільна участь в обстеженні, вибір подальшої поведінки нав'язаний. Тип ситуації і його вплив на результати обстеження.

Тема 3. Історичний розвиток психодіагностики (2год)

Передісторія психодіагностики. Тести на професійну спрямованість у школах переписувачів Давнього Вавилону. Система іспитів кандидатів в Давньому Єгипті. Система іспитів у школі Піфагорійців у Давній Греції.

Система перевірки здібностей людей, що бахали зайняти посади чиновників у Давньому Китаї. Професійні конкурси й іспити в середньовічному В'єтнамі.

Становлення психодіагностики як самостійної галузі психологічної практики. 1878 р. – початок експериментальної психології – підстава відкриття В. Вундтом у Німеччині першої лабораторії експериментальної психології. Психофізіологічне дослідження Ф. Гальтона у 1884-1885 р. Стаття Кеттела "Інтелектуальні тести і виміри"(1890 р.), що поклала початок використання терміну "тест" у психології. Тести Біне-Симона.

Криза прикладної психології 20-30-х рр. ХХ в. Психотехніка. Педологія. Постанова «Про педологічні перекручення в системі наркомпросів» (1936) як реакція на масове непрофесійне застосування тестів у СРСР. Критика тестів у США. Основні джерела критики тестів.

Основні віхи в становленні науково-методологічної бази тестів. Три основні методичні підходи визначення надійності тесту, сформульовані на початку ХХ століття: – повторне тестування, використання рівнобічних форм того самого тесту, однократне тестування з наступною розбивкою матриці вихідних результатів (X) на дві чи більше частини (за показник надійності приймається значення коефіцієнта кореляції). Два основних емпіричних підходів до валідазації тестів – прогностичний підхід і підхід, заснований на використанні експертних оцінок.

Історія виникнення і становлення проєктивних методик. Особливість і специфіка проєктивних методик. 1905 р. – початок застосування проєктивних методик – створення К. Юнгом методу словесних асоціацій. Відкриття і доказ К. Юнгом феномена, що лежить в основі всіх проєктивних методик, а саме можливість за допомогою непрямого впливу на значимі області-переживання і поведінки людини («комплекси») викликати пертурбації в експериментальній діяльності. Доказ Г. Роршахом зв'язку образів фантазії з фундаментальними рисами і властивостями особистості. "Деривати" методики Роршаха. Проєктивні методики другого покоління.

Тема 4. Принципи застосування психодіагностичних методик (2год)

Принципи застосування психодіагностичних методик. Підходи у використанні психодіагностичних методик.

Класифікація психодіагностичних методик. Методи формулювання психодіагностичного висновку.

Види діагностичних методів. Об'єктивні тести. Методики, у яких можлива правильна відповідь, тобто правильне виконання завдання. Приклади об'єктивних тестів, характерні риси.

Стандартизовані самозвіти: а) тести-опитувальники; характерні риси, приклади; б) відкриті опитувальники, що припускають наступний контент-аналіз, характерні риси, приклади; в) шкальні техніки, побудовані за типом рольових репертуарних штахетів, характерні риси, приклади.

Проективні техніки, характерні риси, приклади. Діалогічні (інтерактивні) техніки (бесіди, інтерв'ю, діагностичні ігри), характерні риси, приклади.

Тема 5. Методи психодіагностики та їх класифікація (2год)

Метод спостереження. Метод бесіди. Контент-аналіз. Метод інтерв'ю. Метод анкетування. Метод тестування. Експеримент як метод психодіагностики.

Підстави класифікації психодіагностичних процедур. Діагностичні методи, засновані на завданнях, що припускають правильну відповідь, або на завданнях, до яких правильних відповідей не існує. Вербальні і невербальні психодіагностичні методики. Третя підстава, що використовується для класифікації психодіагностичних інструментів, – характеристика того основного методичного принципу, що призначений в основу даного прийому. За цією підставою розрізняють: 1) об'єктивні тести; 2) стандартизовані самозвіти, що у свою чергу включають: а) тести-опитувальники; б) відкриті опитувальники, що припускають наступний контент-аналіз; в) шкальні техніки, побудовані за типом рольових репертуарних штахетів; 3) проективні техніки; 4) діалогічні (інтерактивні) техніки (бесіди, інтерв'ю, діагностичні ігри).

Ефективність тестів. Надійність психологічних тестів як характеристика того, у якому ступені виявлені у випробуваних розходження за тестовими результатами є відбитком дійсних розходжень, у властивостях, що вимірюються і якою мірою вони можуть бути приписані випадковим помилкам. Ретестова надійність. Надійність рівнобічних форм.

Валідність психологічних тестів. Валідність – комплексна характеристика методики, що включає зведення про область досліджуваних явищ і репрезентативності діагностичної процедури стосовно них. Типи валідності: очевидна валідність, конкурентна валідність, прогностична валідність, інкрементна валідність, диференціальна валідність, змістовна валідність, конструктна валідність.

Змістовий модуль 2. Психодіагностичний інструментарій

Тема 6. Методи діагностики інтелекту (2год)

Тести інтелекту. Визначення тестів інтелекту. Теорії інтелекту. Загальний і спеціальний інтелект. Чинники інтелекту. Загальні характеристики ефективних інтелектуальних тестів.

Сутність інтелекту, підходи і моделі структури. Характеристика тестів

діагностування інтелекту: Тест інтелекту Векслера; Тест інтелекту Равена (Прогресивні матриці); Тест інтелекту Амтхауера; Тести інтелекту Кеттелла; Тест інтелекту Айзенка. Тести для діагностування соціального інтелекту. Тести для діагностування емоційного інтелекту.

Інструкції і завдання для інтелектуальних тестів. Вимоги до інструкції для інтелектуальних тестів. Завдання для інтелектуальних тестів. Аналогії, виняток зайвого і продовження послідовностей. Приклади завдань із застосуванням аналогії, винятки зайвого і продовження послідовностей.

Тема 7. Методи діагностики здібностей (2 год)

Тести спеціальних здібностей і досягнень. Визначення тестів спеціальних спроможностей і досягнень. Особливості тестів спеціальних спроможностей і досягнень. Структура завдань тестів спеціальних спроможностей і досягнень.

Сутність здібностей та задатків. Тести спеціальних здібностей і досягнень. Стенфордський тест досягнень. Тести діагностики рівня креативності. Дослідження креативності як загальної творчої здатності Дж. Гілфорда. Характеристика творчої обдарованості. Тест Е.Торренса найбільш для вимірювання креативності.

Чинники ефективності завдань: простота, незалежність від багатства словникового запасу випробуваного, його загальні спроможності; усі помилкові варіанти відповіді повинні мати рівну можливість привернути увагу випробуваних; помилкові варіанти не повинні вводити в помилку кращих випробуваних; тільки один варіант із запропонованого набору повинен відповідати правильній відповіді; відповідь на одне запитання не повинне давати ключа до відповідей на інші; завдання не повинні тестувати тривіальне у виді простоти його виявлення; використання словосполучень «Жодний із перерахованих варіантів» у якості можливої відповіді припустимо лише у випадку, коли існують недвозначно правильні відповіді.

Види завдань: вибір із запропонованої кількості відповідей один правильний, вибір альтернативної відповіді, відновлення відповідності між елементами двох списків, завдання з обмеженням на відповіді і завдання з вільними відповідями. Приклади завдань. Формула корекції угадування.

Тема 8. Методи діагностики самосвідомості (2 год)

Поняття самосвідомості. Методологічні проблеми вивчення самосвідомості. Методики психодіагностики самосвідомості: Шкала «Я- концепції» Теннессі; Шкала дитячої «Я-концепції» ПірсаХарріса; Опитувальник самовідношення В.В. Століна і С.Р. Пантілеєва; Методика дослідження самовідношення С. Пантілеєва; Тест двадцяти тверджень на самовідношення. Проективні техніки дослідження самосвідомості.

Тема 9. Методи діагностики особливостей особистості (4 год)

Поняття про особистість. Структура особистості. Методи психодіагностики особистості.

Особистісні опитувальники. Визначення особистісних опитувальників.

Основні проблеми особистісних опитувальників: фальсифікація відповідей, зниження достовірності одержуваних даних у силу впливу чинників, що мають настановну природу, розходження в розумінні питань тих, що обстежуються.

Установки на згоду, на відповіді, що соціально схвалюються, на невизначені або усереднені відповіді, на полярні відповіді. Характеристика установок на згоду, на відповіді, що соціально схвалюються, на невизначені або усереднені відповіді, на полярні відповіді.

Засоби нейтралізації установок на згоду, на відповіді, що соціально схвалюються, на невизначені або усереднені відповіді, на полярні відповіді.

Ознаки правильно сформульованих завдань в особистісних опитувальниках: усунута можливість проникнення тих, що обстежуються в сутність того, що вивчається за допомогою даного тесту; питання повинні бути сформульовані зрозуміло і недвозначно для зменшення похибки, що виникає через зрадливе розуміння питання; завдання повинні відбивати конкретні, а не загальні аспекти досліджуваної області поведінки; у кожному завданні повинно бути сформульовано тільки одне питання або зроблене тільки одне твердження; по можливості, у завданнях не повинно бути слів, що визначають частоту дій; по можливості, у завданнях не повинно бути термінів, що виражають почуття; інструкція до відповіді повинна забезпечувати швидкість відповідей.

Поняття про темперамент. Методи психодіагностики типу темпераменту. Поняття про характер та акцентуації характеру. Методи психодіагностики рис характеру.

Тема 10. Методи діагностики мотивації (2год)

Поняття «мотив» та «мотивація» у психології. Специфічність предметного змісту мотиву. Методи діагностики мотивації.

Місце мотивації в структурі особистості людини. Поняття "мотив" у світовій і вітчизняній психології. Специфічність предметного змісту мотиву. Мотивація як єдність особистісних детермінант, тобто стійких мотивів особистості, і характеристик безпосередньої ситуації (тобто ситуаційних детермінант).

Мотив і мотивація. Узагальнені мотиви – мотиви з узагальненням, відносно стійким предметним змістом, як стійкі атрибути особистості. Конкретні мотиви – мотиви, предметний зміст яких вузькоспецифічний. Діагностика визначеного мотиву однозначно і діагностика мотивації. Відмінність мотиву від мотивації з боку динамічно-енергетичних характеристик.

Індикатори мотивації. Пряма оцінка представлень людини про причини чи особливості поведінки, інтересах і т.д. (когнітивна репрезентація). Перекручування об'єкта перцепції під впливом мотиваційних тенденцій. Підвищена апперцептивна сприйнятливості до об'єкта актуальної мотивації (сензитивізація, принцип резонансу). Вплив мотивів на когнітивні оцінки і тим самим на структурування, класифікацію й організацію певного стимульного матеріалу. Виявлення зони цілей, релевантних мотиву. Валентність об'єкта (через виявлення системи спонукальних цінностей, релевантних мотивам). Прояв мотивів в уяві і фантазії (тест тематичної апперцепції й ін.). Вибірковість

уваги до аспектів ситуації, релевантним мотивам. Ефект Зейгарник (через оцінку характеру персеверуючих нереалізованих дій, намірів можна побічно судити про лежачих у їхній основі мотивах). Наполегливість при зіткненні з перешкодою (величина зусиль, що виявляє людину для подолання перешкоди, може характеризувати силу мотиваційної тенденції, що детермінує його дії). Виявлення сукупності внутрішніх чи зовнішніх перешкод, релевантних мотивам. Час ухвалення рішення при мотиваційному конфлікті вибору альтернатив (наближення-наближення, уникання-уникання).

Часові параметри: а) кількість часу, що людині реально присвячує визначеній активності (реальний розподіл часу); б) кількість часу, що людина бажала б присвятити визначеній активності (бажаний розподіл часу); в) кількість часу, що людина витрачає на обговорення, розмови тощо за темами, релевантними актуальній мотивації. Вільний вибір активності в лабораторній ситуації.

Оцінка ефективності виконання діяльності (за інших рівних умов в певних межах більш сильної мотиваційної тенденції відповідає більший рівень ефективності відповідної діяльності, поведіння).

Експериментальне створення мотиваційного конфлікту між різними мотиваційними тенденціями. Виявлення особистісного змісту різних характеристик поведінки, діяльності, ситуації;

Типові захисні механізми, які можуть бути зв'язані з мотивами, потребами (мотиваційні тенденції, реалізація яких блокована зовнішніми чи внутрішніми перешкодами, виявляються в захисній мотивації). Вільні асоціації (детермінація характеру і кількості асоціацій актуальною мотиваційною тенденцією). Виявлення тактик каузальної атрибуції, релевантних визначеним мотивам (мотивам можуть відповідати типові тактики приписування причин, які організуються у визначені атрибутивні стилі).

Спостереження за поведінкою інших: а) у змодельованій ситуації, б) у природній обстановці Спостереження за своїм поведінням. Динаміка поведіння окремої людини протягом тривалого періоду, (монографічний метод). Формування і трансформація мотивів в експерименті.

Продукти діяльності. Характер і інтенсивність емоційних реакцій, детермінованих актуальною мотивацією. Прямі методи психодіагностики мотиваційної сфери особистості. Анкета з прямими запитаннями. Опитувальник з гіпотетичними ситуаціями. Методики змінення настанов. Методики, що найчастіше використовуються для виявлення мотивації, – ТАТГ. Мюррея, тест фрустрацій Розенцвейга, тести незакінчених речень, незакінчених розповідей.

Вимір мотивації досягнення. Вихід книги «Мотивація досягнення» (McClelland D., Atkinson J. et al., 1953). як точка відліку часу на початку досліджень проблем мотивації людини. Основні категорії контент-аналізу Г. Хекхаузена: для мотиву прагнення до успіху виділені виникаючих категорії. Категорії для мотиву уникнення невдач.

Тема 11. Методи діагностики емоцій та вольових якостей, міжособистісних взаємовідносин (4год)

Емоційна сфера особистості. Особливості застосування психодіагностичних методик емоційного спрямування. Вольова сфера особистості. Вольове регулювання поведінки. Методи діагностики вольових якостей.

Об'єкт психодіагностики міжособистісних відносин. Діапазон сфери міжособистісних відносин. Основи систематики об'єкта дослідження психодіагностики міжособистісних відносин: по-перше, об'єкт дослідження, чи точка дотику методики; по-друге, задачі, розв'язувані в дослідженні; по-третє, структурні особливості використовуваних методик; по-четверте, вихідна точка відліку та діагностики міжособистісних відносин (тут маються на увазі ті психологічні параметри, на яких ґрунтується судження психолога про міжособистісні відношення).

Методи психодіагностики міжособистісних відносин. Підстави для систематики методик психодіагностики міжособистісних відносин: а) на підставі об'єкта (діагностика відносин між групами, внутрішньогрупових процесів, діадні відносин тощо); б) на підставі задач, розв'язуваних дослідженням (виявлення групової згуртованості, сумісності тощо); в) на підставі структурних особливостей використовуваних методик (опитувальники, проєктивні методики, соціометрія і т.д.); г) на підставі вихідної точки відліку діагностики міжособистісних відносин (методики суб'єктивних переваг, методики виявлення особистісних характеристик учасника спілкування, методики дослідження суб'єктивного відображення міжособистісних відносин і т.д.).

Методики, основані на закономірностях проксемічного поведіння людей. Головна передумова цих методик – вибір суб'єктом положення в просторі відносно іншого чи групи суб'єктів залежить від його міжособистісних відносин – позитивне емоційне відношення виявляється у виборі більш близької дистанції. Основні категорії, по яких виділяються засоби дослідження, основані на феноменах "особистісного простору": а) методики спостереження реальної ситуації; б) методики символічного моделювання реальної ситуації; в) проєктивні засоби.

Діагностика індивідуально-особистісних властивостей, що впливають на міжособистісні відносини. Тести і шкали для виміру таких властивостей, як стиль лідерства, авторитарність, сумісність, тривожність, особистісні цінності і тощо. Каліфорнійський психологічний опитувальник особистості (СРІ). Мета опитувальника – "передбачати, що люди скажуть чи зроблять у визначеній ситуації, а також пророкувати, що інші скажуть про них". Системна батарея тестів Т. Лірі, що включає три методики для діагностики міжособистісних відносин індивіда на чотирьох рівнях. Якості, оцінювані в методиці Т. Лірі: 1) тенденція до лідерства – владність – деспотичність; 2) впевненість у собі – самовпевненість – самозакоханість; 3) вимогливість – непримиренність – жорсткість; 4) скептицизм - упертість – негативізм; 5) поступливість – лагідність – пасивна підкорення; 6) довірливість – слухняність – залежність; 7) добросердя – несамотійність – надмірний конформізм; 8) відвертість – безкорисливість – жертвовність. Дослідження особливостей відображення міжособистісних відносин за допомогою методики тематичної апперцепції.

Спільний тест Г. Роршаха для діагностики порушень сімейного спілкування. Опора діагностики на принцип кругової каузальності, відповідно до якого сімейний діагноз складається зі складних переплетень особистісних особливостей членів родини, характеру міжособистісних відносин і емоційних установок. Переваги тесту Роршаха в порівнянні з іншими методиками типу "гомеостат". Етапи роботи членів родини за тестом Роршаха. Аналіз спільних відповідей на тест Роршаха за категоріями. Домінантність – спільна відповідь містить відповідь тільки одного члена пари. Комбінація – спільна відповідь містить елементи відповідей обох членів пари. Поява – поява нової ідеї в спільній відповіді, не присутньої в жодному з індивідуальних відповідей. Підкріплення – спільна відповідь ідентична обом індивідуальним відповідям.

Методика "Малюнок родини". Застосування рисункових методик для вивчення особистості дитини. Одиниці короткого аналізу в тесті "малюнок родини": а) послідовність малювання членів родини, їх просторове розташування, пропущення в малюнку членів родини; б) розходження між графічними презентаціями у формах, пропорціях.

Чотири клінічно значимих рівні аналізу: а) характеристики індивідуальних фігур КРС; б) дії в КРС; в) стиль; г) символи.

Тема 12. Проективні методи в психодіагностиці (4 год)

Поняття проекції. Проективні методики. Проективна гіпотеза. Розуміння проекції, її психоаналітичне тлумачення.

Істотні ознаки проективних методик. Найбільше істотною ознакою проективних методик є використання в них невизначених, неоднозначних (слабоструктурованих) стимулів, що випробуваний повинний конструювати, розвивати, доповнювати, інтегрувати.

Групи проективних методик: конститутивні – структурування, оформлення стимулів, надання їм змісту; конструктивні – створення з оформлених деталей осмисленого цілого; інтерпретативні – тлумачення якогось події, ситуації; катартичні – здійснення ігрової діяльності в особі організованих умовах; експресивні – малювання на вільну або задану тему; імпресивні – перевага одних стимулів (як найбільше бажаних) іншим; адитивні – завершення пропозиції, розповіді, історії.

Надійність і валідність проективних методик. недостатньо стандартизовані, майже цілком віддані на відкуп досвіду і знанням експериментатора, зневажають нормативними даними, несприйнятливі традиційним засобам визначення надійності і валідності. А. Анастасі: питання про цінність проективних методик більш доречно ставити при їхньому розгляді як якісних клінічних процедур, а не при кількісній оцінці їхніх показників, як це здійснюється в психометричних тестах. Види проективних методик.

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Психодіагностика як напрям діяльності психолога	2	
2	Тема 2. Стадії психодіагностичної роботи	2	
3	Тема 3. Історичний розвиток психодіагностики	2	1
4	Тема 4. Принципи застосування психодіагностичних методик	2	1
5	Тема 5. Методи психодіагностики та їх класифікація	2	1
6	Тема 6. Методи діагностики інтелекту	2	1
7	Тема 7. Методи діагностики здібностей	2	
8	Тема 8. Методи діагностики самосвідомості	2	1
9	Тема 9. Методи діагностики особливостей особистості	4	1
10	Тема 10. Методи діагностики мотивації	2	1
11	Тема 11. Методи діагностики емоцій, вольових якостей та міжособистісних взаємовідносин	4	2
12	Тема 12. Проективні методи в психодіагностиці	4	1
Разом		30	10

6. Плани практичних занять

Практичне заняття № 1 (2 год)

Тема: Психодіагностика як напрям діяльності психолога

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання: особистісне і професійне самовдосконалення.

Мета:

- *ознайомитись* з класифікацією методів та психометричними основами психодіагностики; проаналізувати специфіку використання тестів, стандартизованих самозвітів та проєктивних методик; розкрити особливості організації та проведення психодіагностичного обстеження;

- *знати:* предмет та структуру сучасної психодіагностичної науки, поняття про психодіагностичний метод та підхід, поняття функціонального, психологічного та клініко-психологічного діагнозів;

- *оволодіти:* знаннями формування та становлення сучасної психологічної діагностики;

- *вміти:* застосовувати одержані знання на практиці, здійснювати пілотажні психодіагностичні дослідження та аналізувати первинні дані, застосовувати методи психотерапевтичного впливу, визначати розвиток розумових здібностей, використовуючи спеціальний психодіагностичний інструментарій, застосовувати проєктивні психодіагностичні методики.

Актуалізація опорних знань: запитання для виявлення рівня знань студентів із загальної психології, вікової, педагогічної та соціальної психології.

План

1. Психодіагностика – теорія і практика постановки психологічного діагнозу.
2. Психодіагностичний метод. Основні особливості і (результативності) засобу (особливостей) виконання діяльності.
3. Психодіагностичне обстеження. Три основних етапи психодіагностичного обстеження.
4. Психологічний діагноз. Предмет психологічного діагнозу.
5. Психодіагностичні завдання. Розрізнення ситуації клієнта і ситуації експертизи. Чотири варіанти психодіагностичних ситуацій.

Основні поняття теми: психодіагностика, теорія, практика, діагноз, метод, методологія, суб'єктивний, самоопис, проєктивні методи, обстеження, прогноз, розвиток, клієнт, експертиза, результати.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до практичного заняття:

I. 3 метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Дайте визначення «Психодіагностиці» як галузі психологічної науки.
2. Які три основних підходи в психодіагностиці?
3. У чому полягають основні особливості психодіагностичного методу?
4. Дайте характеристику трьом основним етапам психодіагностичного обстеження?
5. Дайте характеристику клінічному і статистичному шляхам переробки й інтерпретації діагностичних даних?
6. Що таке психологічний діагноз? Предмет психологічного діагнозу?
7. Охарактеризуйте: симптоматичний, етіологічний, типологічний діагноз.
8. Опишіть розвиток теорії психологічного діагнозу.
9. Яка сутність психодіагностичних завдань?
10. Які чотири варіанти психодіагностичних ситуацій? Охарактеризуйте їх.

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану практичного заняття.

Література:

1. Харцій, О. Візуальна психодіагностика : навч. посібник. Львів : Магнолія, 2018. 223 с.
2. Морозов О. Психологія особистості : оперативна аудіовізуальна діагностика : навч. посібник. К. : Вид. Паливода А. В., 2018. 328 с.
3. Самошкіна Л. Психодіагностика : навч. наоч. посіб. з мультимедійним курсом / Під ред. Е. Носенко. Д. : Вид-во ДНУ, 2018. 448 с.
4. Психологія сприйняття та переробки інформації : посібник для самостійної роботи здобувачів вищої освіти та дистанційного навчання / Л. В. Єременко. Мелітополь : ФОП Однорог Т. В., 2021. 150 с.

Практичне заняття № 2 (2год)

Тема: Стадії психодіагностичної роботи

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання: особистісне і професійне самовдосконалення.

Мета:

- *ознайомитись* з класифікацією методів та психометричними основами психодіагностики; проаналізувати специфіку використання тестів,

стандартизованих самозвітів та проєктивних методик; розкрити особливості організації та проведення психодіагностичного обстеження;

- *знати*: поняття про стадії психологічної діагностики, поняття функціонального, психологічного та клініко-психологічного діагнозів;

- *оволодіти*: знаннями про стадії психодіагностики, аналіз психологічного запиту і формулювання психологічної проблеми, вивчення ситуації клієнта.;

- *вміти*: застосовувати одержані знання на практиці, здійснювати пілотажні психодіагностичні дослідження та аналізувати первинні дані, застосовувати методики психотерапевтичного впливу, визначати розвиток розумових здібностей, використовуючи спеціальний психодіагностичний інструментарій, застосовувати проєктивні психодіагностичні методики.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Стадії психодіагностики.
2. Аналіз психологічного запиту і формулювання психологічної проблеми.
3. Вивчення ситуації клієнта. Підбір засобів діагностичної роботи.
4. Власне психодіагностичне обстеження.
5. Психодіагностичний висновок.
6. Поняття «надійність» і «валідність» в психодіагностиці.

Основні поняття теми: тести, ефективність, валідність, репрезентативність, регламент, показник, вибірка, оцінка, реєстрація, шкали, стандартизація, дискримінативність, ієрархія, оптанти.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до практичного заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Що розуміють під ефективністю тестів?
2. В чому виражається надійність психологічних тестів?
3. Що таке валідність психологічних тестів?
4. Які Ви знаєте типи валідності?
5. Що означає дискримінативність психологічних тестів?
6. Навіщо в психології використовувати шкали?
7. Які основні шкали в психології?
8. Які Ви знаєте рівні вимірювальних шкал?
9. Навіщо стандартизувати психологічні тести?
10. Яка особливість і специфіка обох форм стандартизації?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану практичного заняття.

Література:

1. Харцій, О. Візуальна психодіагностика : навч. посібник. Львів : Магнолія, 2018. 223 с.
2. Морозов О. Психологія особистості : оперативна аудіовізуальна діагностика : навч. посібник. К. : Вид. Паливода А. В., 2018. 328 с.
3. Самошкіна Л. Психодіагностика : навч. наоч. посіб. з мультимедійним курсом / Під ред. Е. Носенко. Д. : Вид-во ДНУ, 2018. 448 с.
4. Психологія сприйняття та переробки інформації : посібник для самостійної роботи здобувачів вищої освіти та дистанційного навчання / Л. В. Єременко. Мелітополь : ФОП Однорог Т. В., 2021. 150 с.

Практичне заняття № 3 (2год)

Тема: Історичний розвиток психодіагностики

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання: особистісне і професійне самовдосконалення.

Мета:

- *ознайомитись* з класифікацією методів та психометричними основами психодіагностики; проаналізувати специфіку використання тестів, стандартизованих самозвітів та проєктивних методик; розкрити особливості організації та проведення психодіагностичного обстеження;

- *знати:* історичні етапи становлення психодіагностики, тенденції розвитку психодіагностики у різних країнах світу, історичні та сучасні способи дослідження розумових здібностей, предмет та структуру сучасної психодіагностичної науки, поняття про психодіагностичний метод та підхід, поняття функціонального, психологічного та клініко-психологічного діагнозів;

- *оволодіти:* знаннями формування та становлення сучасної психологічної діагностики;

- *вміти:* застосовувати одержані знання на практиці, здійснювати пілотажні психодіагностичні дослідження та аналізувати первинні дані, застосовувати методики психотерапевтичного впливу.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Передісторія психодіагностики.
2. Становлення психодіагностики як самостійної галузі психологічної практики.
3. Криза прикладної психології 20-30-х рр. ХХ в.
4. Основні віхи в становленні науково-методологічної бази тестів.
5. Історія виникнення і становлення проєктивних методик.

6. Особливість і специфіка проєктивних методик.
7. Проєктивні методики другого покоління.

Основні поняття теми: історія, тести, здібності, лабораторія, психологія, криза, критерії, проєктивні методи, властивості, образ, риси, емпірика, валідація.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до практичного заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Що таке «тест»?
2. Де вперше використовували тести?
3. Що являла собою система іспитів кандидатів в Давньому Єгипті?

Система іспитів у школі Піфагорійців у Давній Греції?

4. Чому 1878 рік вважають початком експериментальної психології?
5. З чим пов'язана криза прикладної психології 20-30-х рр. ХХ в.?
6. В чому сутність основних джерел критики тестів?
7. Які основні віхи в становленні науково-методологічної бази тестів?
8. Які три основні методичні підходи визначення надійності тесту?
9. Які два основних емпіричних підходів до валідазації тестів?
10. Яка історія виникнення і становлення проєктивних методик?
11. Яка особливість і специфіка проєктивних методик?
12. Яка сутність проєктивних методик другого покоління?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану практичного заняття.

Література:

1. Харцій, О. Візуальна психодіагностика : навч. посібник. Львів : Магнолія, 2018. 223 с.
2. Морозов О. Психологія особистості : оперативна аудіовізуальна діагностика : навч. посібник. К. : Вид. Паливода А. В., 2018. 328 с.
3. Самошкіна Л. Психодіагностика : навч. наоч. посіб. з мультимедійним курсом / Під ред. Е. Носенко. Д. : Вид-во ДНУ, 2018. 448 с.
4. Психологія сприйняття та переробки інформації : посібник для самостійної роботи здобувачів вищої освіти та дистанційного навчання / Л. В. Єременко. Мелітополь : ФОП Однорог Т. В., 2021. 150 с.

Практичне заняття № 4 (2год)

Тема: Принципи застосування психодіагностичних методик.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання: особистісне і професійне самовдосконалення.

Мета:

- *ознайомитись* з класифікацією методів та психометричними основами психодіагностики; проаналізувати специфіку використання тестів, стандартизованих самозвітів та проєктивних методик; розкрити особливості організації та проведення психодіагностичного обстеження;

- *знати*: принципи застосування психодіагностичних методик, підходи у використанні психодіагностичних методик, класифікація психодіагностичних методик, методи формулювання психодіагностичного висновку;

- *оволодіти*: знаннями формування та становлення сучасної психологічної діагностики;

- *вміти*: застосовувати одержані знання на практиці, здійснювати пілотажні психодіагностичні дослідження та аналізувати первинні дані, застосовувати методики психотерапевтичного впливу, визначати розвиток розумових здібностей, використовуючи спеціальний психодіагностичний інструментарій, застосовувати проєктивні психодіагностичні методики.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Принципи застосування психодіагностичних методик.
2. Підходи у використанні психодіагностичних методик.
3. Класифікація психодіагностичних методик.
4. Методи формулювання психодіагностичного висновку.
5. Підстави класифікації психодіагностичних процедур.
6. Вербальні і невербальні психодіагностичні методики.
7. Види діагностичних методів.
8. Стандартизовані самозвіти.
9. Проєктивні техніки, характерні риси, приклади.
10. Діалогічні (інтерактивні) техніки (бесіди, інтерв'ю, діагностичні ігри), характерні риси, приклади.

Основні поняття теми: проєктивні техніки, інтерактивні техніки, бесіда, інтерв'ю, тести, класифікація, процедура.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до практичного заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Які підстави для класифікації психодіагностичних процедур?
2. В чому різниця у вербальних і невербальних психодіагностичних методик?
3. Яка третя підстава, що використовується для класифікації психодіагностичних інструментів, – характеристика того основного методичного принципу, що призначений в основу даного прийому?
4. Які є види діагностичних методів?
5. Наведіть приклади об'єктивних тестів? Та їх характерні риси?
6. Що таке стандартизовані самозвіти? Їх види?

7. Назвіть проєктивні техніки, характерні риси, приклади.
8. Назвіть діалогічні (інтерактивні) техніки, які їх характерні риси, приклади?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану практичного заняття.

Література:

1. Харцій, О. Візуальна психодіагностика : навч. посібник. Львів : Магнолія, 2018. 223 с.
2. Морозов О. Психологія особистості : оперативна аудіовізуальна діагностика : навч. посібник. К. : Вид. Паливода А. В., 2018. 328 с.
3. Самошкіна Л. Психодіагностика : навч. наоч. посіб. з мультимедійним курсом / Під ред. Е. Носенко. Д. : Вид-во ДНУ, 2018. 448 с.
4. Психологія сприйняття та переробки інформації : посібник для самостійної роботи здобувачів вищої освіти та дистанційного навчання / Л. В. Єременко. Мелітополь : ФОП Однорог Т. В., 2021. 150 с.

Семінарське заняття № 5 (2год)

Тема: Методи психодіагностики та їх класифікація.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання: особистісне і професійне самовдосконалення.

Мета:

- *ознайомитись* з класифікацією методів та психометричними основами психодіагностики; проаналізувати специфіку використання тестів, стандартизованих самозвітів та проєктивних методик; розкрити особливості організації та проведення психодіагностичного обстеження;

- *знати:* поняття про психодіагностичний метод та підхід, поняття функціонального, психологічного та клініко-психологічного діагнозів;

- *оволодіти:* знаннями формування та становлення сучасної психологічної діагностики;

- *вміти:* застосовувати одержані знання на практиці, здійснювати пілотажні психодіагностичні дослідження та аналізувати первинні дані, застосовувати методики психотерапевтичного впливу, визначати розвиток розумових здібностей, використовуючи спеціальний психодіагностичний інструментарій, застосовувати проєктивні психодіагностичні методики.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Підстави класифікації психодіагностичних процедур.
2. Вербальні і невербальні психодіагностичні методики.
3. Види діагностичних методів. Об'єктивні тести.
4. Бланкові методики діагностики.

5. Загальна характеристика лабільності.

6. Метод спостереження.

Основні поняття теми: метод, діагностика, спостереження, лабораторні методи, бланк, апаратурні методи.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до практичного заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Яка сутність лабораторних методик?
2. Яка сутність бланкових методик?
3. Яка сутність електроенцефалографічних методик?
4. Яка сутність рухових методик?
5. Яка сутність апаратурних методик?
6. Охарактеризуйте кількісні показники нейрофізіологічних особливостей людини.
7. Які є методики діагностики проявів лабільності нервової системи в мислиннево-мовленнєвій діяльності?
8. Охарактеризуйте прояви лабільності-інертності нервової системи у швидкісних, темпових показниках виконання різноманітних видів діяльності.
9. Які особливості методу спостереження?
10. Яка шкала використовується для діагностики ЦНС?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану практичного заняття.

Література:

1. Харцій, О. Візуальна психодіагностика : навч. посібник. Львів : Магнолія, 2018. 223 с.
2. Морозов О. Психологія особистості : оперативна аудіовізуальна діагностика : навч. посібник. К. : Вид. Паливода А. В., 2018. 328 с.
3. Самошкіна Л. Психодіагностика : навч. наоч. посіб. з мультимедійним курсом / Під ред. Е. Носенко. Д. : Вид-во ДНУ, 2018. 448 с.
4. Психологія сприйняття та переробки інформації : посібник для самостійної роботи здобувачів вищої освіти та дистанційного навчання / Л. В. Єременко. Мелітополь : ФОП Однорог Т. В., 2021. 150 с.

Змістовий модуль 2. Психодіагностичний інструментарій

Практичне заняття № 6 (2год)

Тема: Методи діагностики інтелекту

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання: особистісне і професійне самовдосконалення.

Мета:

- *ознайомитись* з класифікацією методів та психометричними основами

психодіагностики; проаналізувати специфіку використання тестів, стандартизованих самозвітів та проєктивних методик; розкрити особливості організації та проведення психодіагностичного обстеження;

- *знати*: історичні та сучасні способи дослідження розумових здібностей, предмет та структуру сучасної психодіагностичної науки, поняття про психодіагностичний метод та підхід, поняття функціонального, психологічного та клініко-психологічного діагнозів;

- *оволодіти*: знаннями формування та становлення сучасної психологічної діагностики;

- *вміти*: застосовувати одержані знання на практиці, здійснювати пілотажні психодіагностичні дослідження та аналізувати первинні дані, застосовувати методики психотерапевтичного впливу, визначати розвиток розумових здібностей, використовуючи спеціальний психодіагностичний інструментарій, застосовувати проєктивні психодіагностичні методики.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Тести інтелекту.
2. Визначення тестів інтелекту.
3. Теорії інтелекту.
4. Загальний і спеціальний інтелект.
5. Чинники інтелекту.
6. Загальні характеристики ефективних інтелектуальних тестів.

Основні поняття теми: метод, діагностика, спостереження, центральна нервова система, діяльність, досягнення, лабораторні методи, бланк, ефективність.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до практичного заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Що відносять до тестів інтелекту?
2. Дайте визначення тестів інтелекту?
3. Які Ви знаєте теорії інтелекту?
4. Які особливості інструкцій і завдань інтелектуальних тестів?
5. Наведіть приклади завдань із застосуванням аналогії, винятки зайвого і продовження послідовностей.
6. Які особливості тестів спеціальних здібностей і досягнень?
7. Які особливості тестів спеціальних спроможностей і досягнень.?
8. Охарактеризуйте види завдань для тестів спеціальних здібностей і досягнень.
9. Яка сутність формули корекції угадування?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та

підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану практичного заняття.

Література:

1. Харцій, О. Візуальна психодіагностика : навч. посібник. Львів : Магнолія, 2018. 223 с.
2. Морозов О. Психологія особистості : оперативна аудіовізуальна діагностика : навч. посібник. К. : Вид. Паливода А. В., 2018. 328 с.
3. Самошкіна Л. Психодіагностика : навч. наоч. посіб. з мультимедійним курсом / Під ред. Е. Носенко. Д. : Вид-во ДНУ, 2018. 448 с.
4. Психологія сприйняття та переробки інформації : посібник для самостійної роботи здобувачів вищої освіти та дистанційного навчання / Л. В. Єременко. Мелітополь : ФОП Однорог Т. В., 2021. 150 с.

Практичне заняття № 7 (2год)

Тема: Методи діагностики здібностей

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання: особистісне і професійне самовдосконалення.

Мета:

- *ознайомитись* з класифікацією методів психодіагностики здібностей; проаналізувати специфіку використання тестів, стандартизованих самозвітів та проєктивних методик діагностики здібностей; розкрити особливості організації та проведення психодіагностичного обстеження;

- *знати:* історичні та сучасні способи дослідження розумових здібностей, предмет та структуру сучасної психодіагностичної науки, поняття про психодіагностичний метод та підхід, поняття функціонального, психологічного та клініко-психологічного діагнозів;

- *оволодіти:* знаннями формування та становлення сучасної психологічної діагностики;

- *вміти:* застосовувати одержані знання на практиці, здійснювати пілотажні психодіагностичні дослідження та аналізувати первинні дані, застосовувати методики психотерапевтичного впливу, визначати розвиток розумових здібностей, використовуючи спеціальний психодіагностичний інструментарій, застосовувати проєктивні психодіагностичні методики.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Сутність здібностей та задатків.
2. Тести спеціальних здібностей і досягнень.
3. Стенфордський тест досягнень.
4. Тести діагностики рівня креативності.
5. Дослідження креативності як загальної творчої здатності Дж. Гілфорда.
6. Характеристика творчої обдарованості.

7. Тест Е. Торренса найбільш для вимірювання креативності.

Основні поняття теми: метод, діагностика, спостереження, центральна нервова система, діяльність, досягнення, лабораторні методи, бланк, ефективність.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до практичного заняття:

III. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Які особливості інструкцій і завдань інтелектуальних тестів?
2. Наведіть приклади завдань із застосуванням аналогії, винятки зайвого і продовження послідовностей.
3. Які особливості тестів спеціальних здібностей і досягнень?
4. Які особливості тестів спеціальних спроможностей і досягнень.?
5. Охарактеризуйте види завдань для тестів спеціальних здібностей і досягнень.
6. Яка сутність формули корекції угадування?

IV. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану практичного заняття.

Література:

1. Харцій, О. Візуальна психодіагностика : навч. посібник. Львів : Магнолія, 2018. 223 с.
2. Морозов О. Психологія особистості : оперативна аудіовізуальна діагностика : навч. посібник. К. : Вид. Паливода А. В., 2018. 328 с.
3. Самошкіна Л. Психодіагностика : навч. наоч. посіб. з мультимедійним курсом / Під ред. Е. Носенко. Д. : Вид-во ДНУ, 2018. 448 с.
4. Психологія сприйняття та переробки інформації : посібник для самостійної роботи здобувачів вищої освіти та дистанційного навчання / Л. В. Єременко. Мелітополь : ФОП Однорог Т. В., 2021. 150 с.

Практичне заняття № 8 (2 год)

Тема: Методи діагностики самосвідомості

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання: особистісне і професійне самовдосконалення.

Мета:

- *ознайомитись* з класифікацією методів та основами психодіагностики самосвідомості; проаналізувати специфіку використання тестів, стандартизованих самозвітів та проєктивних методик діагностики самосвідомості; розкрити особливості організації та проведення психодіагностичного обстеження;

- *знати:* історичні та сучасні способи дослідження самосвідомості, поняття функціонального, психологічного та клініко-психологічного діагнозів;

- *вміти*: застосовувати одержані знання на практиці, здійснювати пілотажні психодіагностичні дослідження та аналізувати первинні дані, застосовувати методики психотерапевтичного впливу, визначати розвиток розумових здібностей, використовуючи спеціальний психодіагностичний інструментарій, застосовувати проєктивні психодіагностичні методики.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Поняття самосвідомості.
2. Методологічні проблеми вивчення самосвідомості.
3. Методики психодіагностики самосвідомості: Шкала «Я-концепції» Теннессі; Шкала дитячої «Я-концепції» ПірсаХарріса; Опитувальник самовідношення В.В. Століна і С.Р. Пантілеєва; Методика дослідження самовідношення С. Пантілеєва; Тест двадцяти тверджень на самовідношення.
4. Проєктивні техніки дослідження самосвідомості.

Основні поняття теми: метод, діагностика, спостереження, центральна нервова система, діяльність, досягнення, лабораторні методи, бланк, ефективність.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до практичного заняття:

- V. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Які особливості інструкцій і завдань психодіагностики самосвідомості?
2. Наведіть приклади завдань із застосуванням аналогії, винятки зайвого і продовження послідовностей.
3. Які особливості тестів вищезначеної проблеми?
4. Які особливості тестів спеціальних спроможностей і досягнень?

VI. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану практичного заняття.

Література:

1. Харцій, О. Візуальна психодіагностика : навч. посібник. Львів : Магнолія, 2018. 223 с.
2. Морозов О. Психологія особистості : оперативна аудіовізуальна діагностика : навч. посібник. К. : Вид. Паливода А. В., 2018. 328 с.
3. Самошкіна Л. Психодіагностика : навч. наоч. посіб. з мультимедійним курсом / Під ред. Е. Носенко. Д. : Вид-во ДНУ, 2018. 448 с.
4. Психологія сприйняття та переробки інформації : посібник для самостійної роботи здобувачів вищої освіти та дистанційного навчання / Л. В. Єременко. Мелітополь : ФОП Однорог Т. В., 2021. 150 с.

Практичне заняття № 9 (4 год)

Тема: Методи діагностики особливостей особистості

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання: особистісне і професійне самовдосконалення.

Мета:

- *ознайомитись* з класифікацією методів та психометричними основами психодіагностики особливостей особистості; проаналізувати специфіку використання тестів, стандартизованих самозвітів та проєктивних методик особливостей особистості; розкрити особливості організації та проведення психодіагностичного обстеження;

- *знати:* історичні та сучасні способи дослідження особливостей особистості, поняття про психодіагностичний метод та підхід, поняття функціонального, психологічного та клініко-психологічного діагнозів;

- *вміти:* застосовувати одержані знання на практиці, здійснювати пілотажні психодіагностичні дослідження та аналізувати первинні дані, застосовувати методики психотерапевтичного впливу, використовуючи спеціальний психодіагностичний інструментарій, застосовувати проєктивні методики психодіагностики особливостей особистості.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Поняття про особистість.
2. Структура особистості.
3. Методи психодіагностики особистості.
4. Особистісні опитувальники.
5. Поняття про темперамент.
6. Методи психодіагностики типу темпераменту.
7. Поняття про характер та акцентуації характеру.
8. Методи психодіагностики рис характеру.

Основні поняття теми: метод, діагностика, обстеження, нейтралізація, засоби, досягнення, відповіді, бланк, установки, опитування, опитувальник.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до практичного заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Що відносять до особистісних опитувальників?
2. Які Ви знаєте основні проблеми особистісних опитувальників ?
3. Охарактеризуйте методи психодіагностики особистості.
4. Охарактеризуйте методи психодіагностики темпераменту.
5. Охарактеризуйте види завдань для методів психодіагностики рис

характеру.

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану практичного заняття.

Література:

1. Харцій, О. Візуальна психодіагностика : навч. посібник. Львів : Магнолія, 2018. 223 с.
2. Морозов О. Психологія особистості : оперативна аудіовізуальна діагностика : навч. посібник. К. : Вид. Паливода А. В., 2018. 328 с.
3. Самошкіна Л. Психодіагностика : навч. наоч. посіб. з мультимедійним курсом / Під ред. Е. Носенко. Д. : Вид-во ДНУ, 2018. 448 с.
4. Психологія сприйняття та переробки інформації : посібник для самостійної роботи здобувачів вищої освіти та дистанційного навчання / Л. В. Єременко. Мелітополь : ФОП Однорог Т. В., 2021. 150 с.

Практичне заняття № 10 (2год)

Тема: Методи діагностики мотивації.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання: особистісне і професійне самовдосконалення.

Мета:

- *ознайомитись* з класифікацією методів та психометричними основами психодіагностики мотивації; проаналізувати специфіку використання тестів, стандартизованих самозвітів та проєктивних методик дослідження мотивації; розкрити особливості організації та проведення психодіагностичного обстеження;

- *знати:* історичні та сучасні способи дослідження мотивації, поняття про психодіагностичний метод та підхід до дослідження мотивації, поняття функціонального, психологічного та клініко-психологічного діагнозів;

- *оволодіти:* знаннями формування та становлення сучасної психологічної діагностики мотивації;

- *вміти:* застосовувати одержані знання на практиці, здійснювати пілотажні психодіагностичні дослідження та аналізувати первинні дані, застосовувати методики психотерапевтичного впливу, визначати формування мотивації, використовуючи спеціальний психодіагностичний інструментарій, застосовувати проєктивні психодіагностичні методики.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Місце мотивації в структурі особистості людини.
2. Поняття "мотив" у світовій і вітчизняній психології.
3. Мотив і мотивація.

4. Діагностика визначеного мотиву однозначно і діагностика мотивації.
5. Індикатори мотивації.
6. Вплив мотивів на когнітивні оцінки.
7. Ефект Зейгарника.
8. Часові параметри.
9. Оцінка ефективності виконання діяльності.
10. Експериментальне створення мотиваційного конфлікту між різними мотиваційними тенденціями.
11. Спостереження за поведінкою інших.
12. Продукти діяльності.
13. Вимір мотивації досягнення.

Основні поняття теми: метод, діагностика, обстеження, нейтралізація, засоби, досягнення, відповіді, бланк, установки, опитування, опитувальник.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до практичного заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Яке місце мотивації в структурі особистості людини?
2. Дайте визначення поняттю "мотив" у світовій і вітчизняній психології.
3. У чому різниця між мотивом і мотивацією?
4. Які особливості діагностики визначеного мотиву однозначно і діагностика мотивації?
5. Яка відмінність мотиву від мотивації з боку динамічно-енергетичних характеристик?
6. Які індикатори мотивації?
7. В чому сутність ефекту Зейгарника?
8. Які часові параметри мотивації?
9. Сутність оцінки ефективності виконання діяльності.
10. Яка процедура виявлення особистісного змісту різних характеристик поведінки, діяльності, ситуації?
11. Які типові захисні механізми, які можуть бути зв'язані з мотивами, потребами?
12. Які особливості спостереження за поведінкою інших?
13. Продукти діяльності та вивчення мотивації.
14. Які особливості виміру мотивації досягнення?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану практичного заняття.

Література:

1. Харцій, О. Візуальна психодіагностика : навч. посібник. Львів : Магнолія, 2018. 223 с.

2. Морозов О. Психологія особистості : оперативна аудіовізуальна діагностика : навч. посібник. К. : Вид. Паливода А. В., 2018. 328 с.
3. Самошкіна Л. Психодіагностика : навч. наоч. посіб. з мультимедійним курсом / Під ред. Е. Носенко. Д. : Вид-во ДНУ, 2018. 448 с.
4. Психологія сприйняття та переробки інформації : посібник для самостійної роботи здобувачів вищої освіти та дистанційного навчання / Л. В. Єременко. Мелітополь : ФОП Однорог Т. В., 2021. 150 с.

Практичне заняття № 11 (4год)

Тема: Методи діагностики емоцій та вольових якостей, міжособистісних взаємовідносин

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання: особистісне і професійне самовдосконалення.

Мета:

ознайомитись з класифікацією методів та психометричними основами психодіагностики емоцій та вольових якостей, міжособистісних взаємовідносин; проаналізувати специфіку використання тестів, стандартизованих самозвітів та проєктивних методик; розкрити особливості організації та проведення психодіагностичного обстеження емоцій та вольових якостей, міжособистісних взаємовідносин;

знати: історичні та сучасні способи дослідження емоцій та вольових якостей, міжособистісних взаємовідносин; поняття про психодіагностичний метод та підхід, поняття функціонального, психологічного та клініко-психологічного діагнозів;

оволодіти: знаннями формування та становлення сучасної психологічної діагностики емоцій та вольових якостей, міжособистісних взаємовідносин;

вміти: застосовувати одержані знання на практиці, здійснювати пілотажні психодіагностичні дослідження та аналізувати первинні дані, застосовувати методики психотерапевтичного впливу, визначати специфіку формування емоцій та вольових якостей, міжособистісних взаємовідносин, використовуючи спеціальний психодіагностичний інструментарій, застосовувати проєктивні психодіагностичні методики.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Емоційна сфера особистості.
2. Особливості застосування психодіагностичних методик емоційного спрямування.
3. Вольова сфера особистості. Вольове регулювання поведінки.
4. Методи діагностики вольових якостей.
  5. Об'єкт психодіагностики міжособистісних відносин.
  6. Діапазон сфери міжособистісних відносин.
  7. Методи психодіагностики міжособистісних відносин.
8. Підстави для систематики методик психодіагностики

міжособистісних відносин.

9. Методики, засновані на закономірностях проксемічного поведження людей.

10. Діагностика індивідуально-особистісних властивостей, що впливають на міжособистісні відносини.

11. Тести і шкали для виміру таких властивостей, як стиль лідерства, авторитарність, сумісність, тривожність, особистісні цінності.

12. Спільний тест Г.Роршаха для діагностики порушень сімейного спілкування.

Основні поняття теми: метод, діагностика, обстеження, мотив, засоби, досягнення, мотивація, група, сім'я, тест, міжособистісні відносини, малюнок.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до практичного заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Що є об'єктом психодіагностики міжособистісних відносин?
2. Що відносять до основ систематики об'єкта дослідження психодіагностики міжособистісних відносин?
3. Які Ви знаєте методи психодіагностики міжособистісних відносин?
4. Які особливості методик, заснованих на закономірностях проксемічного поведження людей?
5. Які особливості методик діагностики індивідуально-особистісних властивостей, що впливають на міжособистісні відносини?
6. Які Ви знаєте тести і шкали для виміру таких властивостей, як стиль лідерства, авторитарність, сумісність, тривожність, особистісні цінності і т.д.?
7. Які Переваги тесту Роршаха в порівнянні з іншими методиками типу "гомеостат"?
8. Які особливості застосування рисункових методик для вивчення особистості дитини?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану практичного заняття.

Література:

1. Харцій, О. Візуальна психодіагностика : навч. посібник. Львів : Магнолія, 2018. 223 с.
2. Морозов О. Психологія особистості : оперативна аудіовізуальна діагностика : навч. посібник. К. : Вид. Паливода А. В., 2018. 328 с.
3. Самошкіна Л. Психодіагностика : навч. наоч. посіб. з мультимедійним курсом / Під ред. Е. Носенко. Д. : Вид-во ДНУ, 2018. 448 с.
4. Психологія сприйняття та переробки інформації : посібник для самостійної роботи здобувачів вищої освіти та дистанційного навчання / Л. В. Єременко. Мелітополь : ФОП Однорог Т. В., 2021. 150 с.

Практичне заняття № 12 (4год)

Тема: Проективні методики в психодіагностиці.

Вид заняття: семінар-розгорнута бесіда.

Методи: бесіда, діагностика знань, психологічне дослідження, самостійна робота.

Мотивація навчання: особистісне і професійне самовдосконалення.

Мета:

- *ознайомитись* з класифікацією методів та психометричними основами психодіагностики; проаналізувати специфіку використання проективних методик; розкрити особливості організації та проведення психодіагностичного обстеження;

- *знати:* історичні етапи становлення проективних методів, тенденції розвитку проективних методів у різних країнах світу, поняття про психодіагностичний метод та підхід, поняття функціонального, психологічного та клініко-психологічного діагнозів;

- *оволодіти:* знаннями формування та становлення сучасних проективних методів;

- *вміти:* застосовувати одержані знання на практиці, здійснювати пілотажні психодіагностичні дослідження та аналізувати первинні дані, застосовувати методики психотерапевтичного впливу, застосовувати проективні психодіагностичні методики.

Актуалізація опорних знань: контрольні запитання з матеріалу попередньої теми. Термінологічний диктант.

План

1. Поняття проєкції. Проективні методики. Проективна гіпотеза.
2. Істотні ознаки проективних методик.
3. Групи проективних методик.
4. Надійність і валідність проективних методик.
5. Види проективних методик.

Основні поняття теми: проєкція, стимул, інтерпретація, гра, валідність, надійність, процедура, тест.

Узагальнення вивченого: виконання вправ, робота з тестами за темою.

Завдання для підготовки до практичного заняття:

I. З метою узагальнення, успішного виконання вправ, психологічних та контрольних тестів, опрацювавши конспект лекції та рекомендовану літературу, знати відповіді на запропоновані запитання.

Контрольні запитання до теми

1. Яка сутність поняття проєкції?
2. В чому різниця у проективні методики та проективна гіпотеза?
3. Які істотні ознаки проективних методик?
4. Які є групи проективних методик?
5. Як враховується надійність і валідність проективних методик?
6. Чому питання про цінність проективних методик більш доречно

ставити при їхньому розгляді як якісних клінічних процедур, а не при кількісній оцінці їхніх показників, як це здійснюється в психометричних тестах?

7. Які є види проєктивних методик?

II. Опрацювавши рекомендовану літературу, законспектувати та підготувати виступи з презентацією в PowerPoint відповідно до плану практичного заняття.

Література:

1. Харцій, О. Візуальна психодіагностика : навч. посібник. Львів : Магнолія, 2018. 223 с.
2. Морозов О. Психологія особистості : оперативна аудіовізуальна діагностика : навч. посібник. К. : Вид. Паливода А. В., 2018. 328 с.
3. Самошкіна Л. Психодіагностика : навч. наоч. посіб. з мультимедійним курсом / Під ред. Е. Носенко. Д. : Вид-во ДНУ, 2018. 448 с.
4. Психологія сприйняття та переробки інформації : посібник для самостійної роботи здобувачів вищої освіти та дистанційного навчання / Л. В. Єременко. Мелітополь : ФОП Однорог Т. В., 2021. 150 с.

7. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Есе на тему пропущеного заняття, або заняття, де отримано негативну оцінку	28	40
2	Пошук джерел інформації по темі практичного заняття в друкованому вигляді (монографії, науково-популярні видання, наукові та популярні статті) – в бібліотеках та в електронному вигляді – в мережі INTERNET та на електронних носіях (CD, DVD).	28	44
3	Конспектування першоджерел чи реферативне повідомлення, що містить аналіз ступеня висвітлення певного питання в підручниках та наукових дослідженнях.	28	40
4	Підготовка до контрольних заходів	6	6
	Разом	90	130

Оформлення звіту про самостійну роботу

Підсумком самостійної роботи вивчення дисципліни «Психодіагностика» є складання письмового звіту та есе за темами.

Захист звіту про самостійну роботу відбувається у дні та години, визначені

кафедрою для консультацій студентів у конкретного викладача.

Види самостійної роботи

1. Захист звіту про самостійну роботу.
2. Конспектування першоджерел.
3. Презентація наукового проєкту.
4. Написання наукової статті.
5. Підготовка до виступу на студентську конференцію.
6. Участь в олімпіаді з психології.

8. Методи контролю

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться в тестовій формі. Контрольні завдання за змістовим модулем включають тестові питання (3 рівня складності, загальною кількістю понад 400 тестів). Модульний та підсумковий (іспит) контроль проводиться в навчально-науковому центрі незалежного оцінювання НУВГП.

Контроль самостійної роботи проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів;
- з семінарських занять – на основі перевірки конспектів та виконаних завдань.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінки.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на семінарських заняттях, результати самостійної роботи студентів) проводиться за такими критеріями:

Завдання до семінарського заняття (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0 % – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

1. Ситуаційні вправи, психолого-педагогічні дослідження та інші завдання творчого характеру (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% – завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки не системного характеру;

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота										Іспит 40	Сума 100
Модуль №1					Модуль № 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T	T	T	T	T	T	T
					6	7	8	9	10	11	12
6	6	6	6	6	3	3	3	3	6	6	6
30					30						

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Питання до модульного контролю з дисципліни «Психодіагностика»

Модуль 1.

1. Сукупність тих людей, які приймають реальну участь в експерименті:
2. Метод отримання інформації в ході усного безпосереднього спілкування, це:
3. Один із основних емпіричних методів психологічного дослідження, що полягає у зборі фактів у спеціально створених умовах для активного прояву психічного явища, що вивчається:
4. Основні прийоми і засоби пізнання феноменів і їх закономірностей, це:
5. Спосіб наукового пізнання сутності педагогічних явищ і їх закономірностей:
6. Один із основних емпіричних методів психологічного дослідження, що полягає у цілеспрямованому, систематичному вивченні психічного явища на основі сприймання поведінки людини в різних умовах:
7. В основі дослідження самооцінки у тесті «Дослідження самооцінки особистості» – спосіб:
8. Призначене для виявлення наявності чи відсутності уже відомих психологічних особливостей у досліджуваних.
9. Характеристика психодіагностичної методики, що відображає ступінь точності вимірів, здійснюваних з допомогою даного тесту, а також усталеність результатів тесту стосовно впливу сторонніх випадкових факторів, які не є об'єктами дослідження:
10. Показник, який вказує на те, що тест вимірює і наскільки добре (за змістом, за критерієм):
11. Неофіційною соціально-психологічною характеристикою становища людини в системі міжгрупових відносин є:
12. Експеримент з перевірки оптимальності запропонованої системи заходів передбачає такі етапи:
13. Правильність вибору груп доцільно здійснювати з використанням t-критерію:
14. Правильність вибору груп доцільно здійснювати з використанням t-критерію Стьюдента, критерію або f-критерію:
15. На кожному етапі порівняльного педагогічного експерименту необхідно проводити збір якого матеріалу?
16. Умовивід це форма мислення, в якій з одного або декількох суджень виводиться нове:
17. Завдання психологічного дослідження – розкриття внутрішніх суперечностей яких явищ?

18. Результати психологічних досліджень надзвичайно повільно і значною мірою стихійно вводяться в:

19. Розбудова національної системи освіти, модернізація діяльності середньої і вищої школи повинні мати які засади?

20. Необхідність аналізу й оцінювання тенденцій розвитку науки, якості виконання досліджень зумовлюється і самою складністю розвитку науки, її:

21. Які дослідження відкривають закономірності психологічного процесу, загальнотеоретичні концепції педагогічної науки, опрацьовують методологію та історію науки?

22. Основним критерієм якості фундаментального дослідження є яке значення?

23. Теоретичне значення результатів педагогічних досліджень тісно пов'язане з їх:

24. У формулюванні наукової новизни обов'язково має бути поданий опис:

25. Для критерію вірогідності важливим є такий показник, як:

26. Під час дослідження ефективності вивчення розділу чи теми якогось курсу вибіркою повинно бути охоплено не менш ніж скільки учнів?

27. Прикладні дослідження на відміну від фундаментальних, на яких вони повинні базуватися, характеризуються не лише вужчою проблематикою, обранням для дослідження окремих часткових проблем навчання, виховання й розвитку особистості учнів чи студентів, їхніх пізнавальних інтересів, управління навчально-виховним процесом, а й тим, що до їх завдання не входить виявлення:

28. Прикладні й фундаментальні дослідження співвідносяться між собою, як корені й гілки дерева. Корені – це:

29. Оскільки практичні дослідження ґрунтуються на результатах фундаментальних і прикладних досліджень, то необхідними і достатніми критеріями оцінювання результатів цього виду досліджень мають бути:

30. Психодіагностика – це :

31. Офіційне становище людини в системі відносин називається:

32. Найвищий статус в групі має:

33. Якісний бік міжособистісних стосунків, що проявляється у вигляді сукупності психологічних умов, які сприяють чи гальмують продуктивну спільну діяльність і всебічний розвиток особистості в групі:

34. Присутність партнера підвищує успішність діяльності кожного із них:

35. Присутність іншого призводить до збільшення помилок у діяльності кожного:

36. Присутність одного поліпшує діяльність лише одного із партнерів:

37. Присутність одного негативно впливає на роботу іншого:

38. Спільна діяльність ніяк не позначається на діяльності кожного партнера:

39. Ефект спільної діяльності людей, що дає максимальний результат за мінімальних психічних витрат:

40. На психологічну сумісність та успіх спільної діяльності впливають:
41. На психологічну сумісність та успіх спільної діяльності впливають:
42. На психологічну сумісність та успіх спільної діяльності впливають:
43. До принципів психологічної діагностики відносять:
44. При організації процедури дослідження особистості необхідно виконувати наступні умови:
45. При організації процедури дослідження особистості необхідно виконувати наступні умови:
46. На розвиток проєктивного методу істотно вплинув класичний психоаналіз, холістична психологія та експериментальні дослідження:
47. Психоаналіз як головне теоретичне джерело вніс до проєктивних методик основні пояснювальні категорії:
48. Психоаналіз як головне теоретичне джерело вніс до проєктивних методик основні пояснювальні категорії:
49. Для оцінки якості діагностичних процедур використовується ряд показників:
50. Для оцінки якості діагностичних процедур використовується ряд показників:
51. Характеристика ступеню, в якому тест вимірює те, для чого він призначений:
52. Стійкість вимірювальної процедури:
53. Оцінює узгодженість показників, отриманих на тих самих випробовуваних при повторному тестуванні тим самим тестом або еквівалентною його формою:
54. Здатність вибірки випробовуваних бути представницькою, тобто достатньо точно (адекватно) відображати характеристики того контингенту випробовуваних, що був обстежений:
55. Інформація про особистість може бути отримана шляхом реєстрації реальної поведінки людини в повсякденному житті це:
56. Інформація про особистість може бути отримана за допомогою опитувальників і інших методів, що ґрунтуються на прийомі самооцінювання:
57. Інформація про особистість може бути отримана за допомогою об'єктивних тестів:
58. Вітчизняним прикладом КОТ є:
59. Критерійно-орієнтовані тести (КОТ) відрізняються від традиційних тестів тим, що в традиційних оцінка здійснюється шляхом співвідношення індивідуальних результатів з груповими (орієнтація на статистичну норму), а в критерійно-орієнтованих – оцінка здійснюється шляхом співвідношення індивідуальних результатів з деяким:
60. "IQ не є постійною величиною і змінюється під впливом довкілля. IQ є віддзеркаленням як попередніх, так і наступних досягнень в навчанні. Інтелект не є єдина і одноманітна здатність, він складається з декількох функцій. Цим терміном зазвичай позначається комплекс здібностей, необхідних для виживання і досягнення успіхів в певній культурі". Це вислів:
61. Отримані за допомогою тестів інтелекту результати виражаються кількісно у вигляді коефіцієнта інтелекту:

62. Скільки субтестів містила Гамбургська версія тесту Векслера для дослідження інтелекту у дітей (версія 1983 року):
63. Першим вводить шкалу стандартних IQ:
64. Індивідуально-психологічні особливості людини, які сприяють її успішності у будь-якій діяльності це:
65. В тестуванні здібностей виділяють:
66. Основна мета психологічного обстеження особистості із порушеннями у розвитку –
67. Для того, щоб отримати інформативні та об'єктивні результати психологічного вивчення дитини, необхідно відповідати ряду спеціальних умов:
68. Для того, щоб отримати інформативні та об'єктивні результати психологічного вивчення дитини, необхідно відповідати ряду спеціальних умов:
69. Для того, щоб отримати інформативні та об'єктивні результати психологічного вивчення дитини, необхідно відповідати ряду спеціальних умов:
70. Принципи психолого-педагогічного дослідження порушень у розвитку особистості:
71. Методи психологічного дослідження залежно від вказаних психічних величин розділяються на наступні:
72. Критерії, що відрізняють акцентуацію від психопатії:
73. Надбане функціональне захворювання нервової системи, при якому відбувається "зрив" діяльності головного мозку без яких-небудь ознак його анатомічного пошкодження це:
74. З'являються стійкі тривожні думки, страхи, наприклад, "заразитися хворобою", втратити близьку людину, почервоніти при бесіді, залишитися одному в приміщенні і т.д. При цьому людина добре розуміє нелогічність своїх побоювань, але не може їх позбутися:
75. Процес мимовільного усунення в несвідоме неприйнятних думок, спонукань або відчуттів. З. Фрейд детально описав захисний механізм мотивованого забування. Він грає істотну роль у формуванні симптомів:
76. За допомогою цього механізму здійснюється неусвідомлене сходження на більш ранній рівень пристосування, що дозволяє задовольняти бахання:
77. Це механізм віднесення до іншої особи або об'єкту думок, відчуттів, мотивів і бахань, які на свідомому рівні індивід у себе відкидає:
78. Це символічна інтерналізація (включення до себе) людини або об'єкту. Дія механізму протилежно проєкції:
79. Це захисний механізм, реабілітовуючий думки, відчуття, поведінку, які насправді неприйнятні:
80. Цей захисний механізм припускає перебільшене використання інтелектуальних ресурсів з метою усунення емоційних переживань і відчуттів:
81. Це несвідома спроба подолання реальних і уявних недоліків. Компенсаторна поведінка універсальна, оскільки досягнення статусу є важливою потребою майже всіх людей:

82. Цей захисний механізм підміняє неприйнятні для усвідомлення спонукання гіпертрофованими, протилежними тенденціями. Захист носить двоступеневий характер. Спочатку витісняється неприйнятне бахання, а потім посилюється його антитеза. Наприклад, перебільшена опіка може маскувати відчуття відкидання, перебільшено ввічлива поведінка може приховувати ворожість тощо:

83. Це механізм відкидання думок, почуттів, бахань, потреб або реальності, які неприйнятні на свідомому рівні. Поведінка така, немов проблеми не існує:

84. Це механізм напряду емоцій від одного об'єкту до більш прийнятної заміни. Наприклад, зсув агресивних відчуттів від начальника на членів сім'ї або інші об'єкти. Зсув виявляється при фобічних реакціях, коли тривожність від прихованого в несвідомому конфлікті переноситься на зовнішній об'єкт:

85. Сукупність процедур, спрямованих на допомогу людині при вирішенні проблем і прийнятті рішень відносно професійної кар'єри, шлюбу, родини, покращення міжособистісних стосунків та удосконалення особистості. Це професійне ставлення кваліфікованого консультанта до клієнта, яке уявляється у вигляді системи «особистість – особистість», хоч іноді у ньому приймають участь більш, ніж дві особи:

86. Допомогти клієнту зрозуміти те, що відбувається у його житті і досягти поставленої мети на основі усвідомленого вибору при вирішенні проблем емоційного та міжособистісного характеру – мета:

87. Риси, що відрізняють психологічне консультування від психотерапії:

88. Риси, що відрізняють психологічне консультування від психотерапії:

89. Основне джерело етичних дилем в консультуванні – питання

90. Консультант, забезпечуючи секретність, повинен ознайомити клієнта з обставинами, при яких професійна таємниця не дотримується. Schneider (1963; цит. по: George, Cristiani, 1990) сформулював правила, слідуючи яким можна встановити такі межі:

91. Серед обставин, при яких дія правил конфіденційності в консультуванні може бути обмежена:

92. Як затверджують Beauchamp і Childress (1983), пріоритет конфіденційності закінчується там, де комусь загрожує:

93. Професійне відношення кваліфікованого консультанта до клієнта, яке звичайно представляється як особа-особа, хоча іноді в ньому беруть участь більше двох осіб:

94. Визначте психотерапевтичний напрям, виходячи із мети консультування: Перевести у свідомість матеріал, що був виштовхнутий у несвідоме; допомогти клієнту відтворити ранній досвід і проаналізувати підсвідомі конфлікти; реконструювати особистість.

95. Визначте психотерапевтичний напрям, виходячи із мети консультування: Трансформувати цілі життя клієнта; допомогти йому сформулювати соціально значущі цілі і скоригувати помилкову мотивацію за

допомогою отримання відчуття рівності з іншими людьми.

96. Визначте психотерапевтичний напрям, виходячи із мети консультування: виправити неадекватну поведінку і навчити ефективній поведінці.

97. Визначте психотерапевтичний напрям, виходячи із мети консультування: усунути "саморуїнуючий" підхід клієнта до життя і допомогти сформуванню толерантний і раціональний підхід; навчити застосуванню наукового методу при рішенні поведінкових і емоційних проблем.

98. Визначте психотерапевтичний напрям, виходячи із мети консультування: створити сприятливий клімат консультування, відповідний для самодослідження і розпізнавання чинників, що заважають зростанню особистості; заохочувати відкритість клієнта досвіду, впевненість у собі, спонтанність.

99. Визначте психотерапевтичний напрям, виходячи із мети консультування: допомогти клієнту усвідомити свою свободу і власні можливості; спонукати до ухвалення відповідальності за те, що відбувається з ним; ідентифікувати блокуючі свободу чинники.

100. Хто встановив, що ефективний консультант звичайно сприймає інших як здатних вирішувати власні проблеми і приймати на себе відповідальність?

Модуль 2.

1. Предметом психодіагностики є:
2. Першу в світі лабораторію психологічних досліджень заснував:
3. Процедурні технології психодіагностики властиві:
4. Тестологія в якості готового психодіагностичного інструментарію є породженням:
5. В сучасних уявленнях поняття „тест” означає:
6. Поняття „конструктивна валідність” тесту передбачає його відповідність:
7. Надійність теста – це:
8. Достовірність тестів – це:
9. Помилка вимірювань при перевірці тесту на достовірність визначається:
10. Психодіагностичні методи Б. Ананьєва поділяє на таку кількість категорій:
11. За Б. Ананьєвим, за основу тестової категоризації взятий такий принцип:
12. В психодіагностичному обстеженні реалізується такий принцип:
13. В основу дослідження часу реакції людини закладена така логіка конструювання тестів:
14. Тестові опитувальники знаходяться в такій системі вимірювання психодіагностичних даних:
15. Артефакти, що породжуються умовами обстеження, відносяться до таких змінних:
16. Інструкція в психодіагностичному обстеженні:

17. Викривлення відповідей в сторону соціальної бажаності називаються:

18. В психодіагностичній практиці використовують тактичні прийоми: маскування справжньої цілі дослідження, неочікуваній постановці питань, нечіткості цілей тестування, відволікання від головного. Це робиться для того, щоб:

19. Коли в стимульному матеріалі тесту використовуються помилки сприймання, установочна готовність діяти, оцінювати і діяти певним чином, актуалізація особистісних смислів, вибірковість, заміщення цінностей і переживань, то мова йде:

20. Ефект упередженості експериментатора в психодіагностиці означає наступне:

21. В психодіагностиці застосовують два види статистичних досліджень: суцільне і вибіркове. При вибіркового дослідженні отриманий результат передбачає певну неточність – помилку репрезентативності. Зі збільшенням кількості спостережень допущена помилка неточності:

22. Інтерпретація матеріалів дослідження в психодіагностиці – це:

23. Проблема оцінки і оцінювання в психодіагностиці розглядається:

24. Проблема норм і нормативів явищ що вимірюються в психодіагностиці:

25. Вірогідне прогнозування в психічній діагностиці здійснюється через:

26. Метою сучасної психодіагностики є:

27. Завдання психодіагностики:

28. Предметом психодіагностики є:

29. Автором тестів для діагностики інтелекту дітей дошкільного і молодшого шкільного віку є:

30. Теоретична психодіагностика спирається на основні принципи психології:

31. Що таке тест:

32. Психотехніка це:

33. У яких роках 20 ст. Психотехніка набула широкого розповсюдження:

34. Група організаційних методів включає в себе:

35. Скільки груп методів виділив Ананьєв:

36. За кількістю отриманих показників Шванцер поділяв тести на:

37. За яким з підходів психодіагностика – це самостійна наукова дисципліна, головне значення якої – це розробка методів виявлення індивідуальних, психологічних і психофізіологічних особливостей людини:

38. За яким з підходів психодіагностика розглядається, як самостійна наукова дисципліна, що займається проблемами постановки діагнозу:

39. Який з підходів стверджує унікальність психодіагностичних засобів пізнання внутрішнього світу людини:

40. Що не відноситься до основних принципів психодіагностики:

41. Валідність тесту - це:

42. Стимули вербальні стандартизовані, відповіді закриті типу вибір:

43. Методики типу оцінки об'єктів за ступенем вираженості в них якостей за заданою шкалою:
44. Стимули вербальні чи невербальні, індивідуально-орієнтовані, відповіді відкриті:
45. Проективні методики, що реалізують принцип розвитку словесно-сміслової асоціації:
46. L-дані – це:
47. Виділяють дві групи причин, що виділяють варіації:
48. Виготський виділяє такі ступені психологічного діагнозу
49. Схема побудови моделі прогнозу включає такі етапи:
50. Прийом Дембо, метод семантичного диференціалу Остуда характерне для такого виду тестових завдань:
51. Норматив, що визначає поведінку обстежуваного це:
52. L,Q,T-дані це:
53. Опитувальники, проективні тести, тести здібностей відносять до:
54. Лонгітюдне спостереження – це спостереження:
55. Психотипи, які не можна виділити за допомогою проективних методик дослідження особистості, не включають:
56. Що не враховується під час аналізу малюнка?
57. Що вивчає «Тест сім'ї»:
58. Яку шкалу не включає тест батьківських відносин (А. Я. Варга, В. О. Столін) :
59. Що означає кооперація в тесті «Малюнок сім'ї»:
60. Які вікові категорії у тесті «Дім, дерево, людина»:
61. До позитивних ознак соціально-психологічного клімату в колективі належать:
62. Яке питання до малюнка ДЕРЕВА в інтерпретації тесту «Дім, дерево, людина» не сприяє виявленню проєкцій?
63. Яке питання щодо малюнка ЛЮДИНИ для інтерпретації малюнку «Дім, дерево, людина» не дає значного проєктивного змісту?
64. Гострі численні або крупні зуби у зображеної на малюнку «Неіснуючої тварини» -це
65. Основними показниками згуртованості групи є:
66. Невербальне спілкування — це спілкування за допомогою:
67. До найважливіших невербальних засобів спілкування відносяться:
68. Загальне тактичне правило протидії маніпулятивним прийомам :
69. Особливістю адитивної проєкції є:
70. Що не входить до формальних діагностичних характеристик:
71. Інструкція в асоціативному тесті К. Юнга включає в себе:
72. У структурі конфлікту можна виділити такі основні поняття:
73. Що не аналізується при SCT (тест незавершених речень) реєстрації ?
74. Сукупність усіх факторів (як особистісних, так і ситуативних), які спонукають до активності (діяльності) людину – це:
75. Розкрийте інтерпретацію такої деталі, як барабану в «Кінетичному малюнку сім'ї»:
76. Спрямованість, досвід, психічні властивості, біопсихічні властивості

- це складові структури:
77. Хто автор проєктивної методики «Неіснуюча тварина»:
  78. Розбіжності між "ідеальним Я" та "реальним Я" є джерелом розвитку:
  79. До механізмів самореалізації відносяться:
  80. Як трактується тварина, яка є «Людиноподібна» як :
  81. Як нормативно має бути розташований малюнок:
  82. На що вказує розташування малюнка ближче до верхнього краю аркуша:
  83. На що вказують крила в малюнку «Неіснуюча тварина»:
  84. Як на малюнку можна зобразити символи агресії:
  85. Який тип тварини, з якою себе асоціює. малює людина:
  86. Основними ознаками психологічного клімату колективу є:
  87. До видів психологічного впливу передусім належать:
  88. Який тест запропонували Дж. Роттер і Л. Віллерман?
  89. Середній рівень розвитку властивості у генеральної сукупності людей, ідентичних до досліджуваного за рядом соціально-демографічних характеристик - це :
  90. Побудована тварина в малюнку «Неіснуюча тварина» за унікальною схемою означає:
  91. Якщо на малюнку «Неіснуюча тварина» у тварини більше ніж 1 голова, це означає:
  92. Здатність окремих завдань тесту і тесту диференціювати обстежуваних відносно максимального і мінімального результатів тесту - це:
  93. Міжособистісні емоційні зв'язки, задоволення соціальної потреби в емоційно насичених контактах – це:
  94. Задоволеність групою, комфортність перебування в ній, коли кожний прагне бути серед інших людей, належати до групи, відчувати позитивні зустрічні емоції – це:
  95. Наявність тестових норм необхідна для:
  96. До мір мінливості відносять:
  97. Що, на Вашу думку, символізує імпульсивність і нестриманість бажань:
  98. Соціальна цінність прийнятих групою цілей, мотиви діяльності, ціннісні орієнтації групові норми – це:
  99. Яка тварина на малюнку символізує свободу та співочість:
  100. Підвищена інтенсивність кольору, його надмірна яскравість та різка контрастність у малюнку виділяються на тлі інших робіт цієї ж авторської сесії.

10. Рекомендована література

Основна

1. Белей М. Д., Тодорів Л. Д. Основи діагностичної психології. Івано-Франківськ : ЦУЛ, 2008. 245 с.
2. Галян І. М. Психодіагностика. Київ : Каравела, 2009. 342 с.
3. Корольчук М. С., Осьодло В. І. Психодіагностика. Київ : Ніка-Центр, 2004. 399 с.
4. Любіна Л. А. Психодіагностика : навч. посіб. Чернівці : БМУ, 2018. 276 с.
5. Мельничук О. Б. Психологічна діагностика : навч. посіб. Київ : Каравела, 2013. 315 с.
6. Моргун В. Ф. Основи психологічної діагностики : навч. посіб. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2009. 464 с.
7. Самошкіна Л. М., Лазаренко В. І. Психодіагностика. Донецьк : РВВ ДНУ, 2001. 44 с.
8. Скребець В. О. Основи психодіагностики : навч. посіб. Київ : Слово, 2007. 192 с.
9. Терлецька Л. Г. Основи психодіагностики : навч. посіб. Київ: Главник, 2016. 144 с.
10. Чала Ю. М., Шахрайчук А. М. Психодіагностика : навч. посіб. Харків : НТУ «ХП», 2018. 246 с.

Додаткова

1. Дзюбко Л. В. Діагностика навчальної мотивації : збірник методик. Київ : Шкільний світ, 2011. 128 с.
2. Коломієць Л. Психологічна діагностика мотивації та комунікації особистості : навч.-метод. посіб. Вінниця : ВДПУ, 2012. 186 с.
3. Морозов О. М. Психологія особистості : оперативна аудіовізуальна діагностика : навч. посіб. Київ : Вид. Паливода А.В., 2018. 328 с.
4. Основи психодіагностики в соціальній сфері та клінічній практиці : навч. посіб. Київ : Інтерсервіс, 2017. 286 с.
5. Самошкіна Л. М. Психодіагностика : навч. наоч. посіб. з мультимедійним курсом. Донецьк : Вид-во ДНУ, 2018. 448 с.
6. Цільмак О. М. Психодіагностика та психокорекція міжособистісних та внутрішньоособистісних конфліктів. Київ : Інститут психології ім. Г. С. Костюка НАП України, 2015. 219 с.

11. Інформаційні ресурси

1. Наукова бібліотека НУВГП – м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75. URL: <https://nuwm.edu.ua/telefonnyi-dovidnyk/item/biblioteka>
2. Освіта.UA: Освіта в Україні та за кордоном. URL: <https://osvita.ua/>
3. Вища освіта. URL: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/
4. Наукометричні бази НУВГП. URL: <https://lib.nuwm.edu.ua/index.php/korisni-posilannya/naukometrychni-bazy>
5. Обласна наукова бібліотека (м. Рівне, вул. О. Борисенка, 6). URL: <http://www.lib.rv.ua/>
6. Рівненська централізована бібліотечна система (м. Рівне, вул. Київська, 44). URL: <http://www.cbc.rv.ua>.